Ankenævnet for Forsikring

Den 20. januar 2016 blev i sag nr. 88363:

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxx

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren har livsforsikring i PFA Pension. Hun klager ved sin advokat over, at selskabet har standset hendes invalidedækning pr. 1/11 2014, og at selskabet har krævet tilbagebetaling af de invalideydelser, som selskabet har udbetalt til klageren mellem den 1/9 2012 og den 1/11 2014.

Forsikringen giver ret til invalideydelser og præmiefritagelse, såfremt klageren på grund af sygdom eller ulykke mister mindst halvdelen af den fulde erhvervsevne. Der er en karenstid på 3 måneder.

Klageren, der er født i 1975, er uddannet inden for kontor. Den 23/8 2003 blev hun i sit arbejde som lufthavnsmedarbejder udsat for et voldeligt overfald. Efter overfaldet har hun bl.a. lidt af nakke-, og lændesmerter, hovedpine og posttraumatisk belastningsreaktion, og den 30/6 2005 blev hun afskediget. Selskabet har over for nævnet oplyst, at der er ydet dækning fra den 1/8 2004. Selskabet standsede imidlertid ydelserne den 1/11 2014. Selskabet har samtidig krævet, at klageren tilbagebetaler ydelser fra 1/9 2012 med henvisning til, at hun fra dette tidspunkt optrappede sin ugentlige arbejdstid i fleksjob fra 20 til 25 timer.

Klagerens advokat har i brev af 14/8 2015 til nævnet bl.a. anført:

"**Sagsfremstilling:**
Min klient udsættes i forbindelse med hendes arbejde i … Lufthavn for et overfald d. 23. august 2003. Efter overfaldet oplever min klient i dag gener i form af smerter og ømhed i bækken og lænderyg. Herudover er der nedsat følesans i højre arm og ben samt en psykisk reaktion i form af PTSD.
Min klients varigt mén er i afgørelse fra Arbejdsskadestyrelsen af 21. september 2006 fastsat til 30 % Endvidere er det vurderet i sammen afgørelse, at min klient har et erhvervsevnetab på 40 %, vedlagt som bilag 1 er afgørelse fra Arbejdsskadestyrelsen.

Efter overfaldet ansættes min klient pr. 1. oktober 2007 i fleksjob ved … som medhjælp på kontoret, med en ugentlig arbejdstid på 20 timer, vedlagt som bilag 2 er ansættelseskontrakten.

I forbindelse med min klients arbejdsskade udbetaler PFA løbende månedlig pensionsydelse i henhold til min klients tegnede pensionsordning, idet det vurderes at hendes erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen i overensstemmelse med forsikringsbetingelserne.

I brev af 16. oktober 2014 fra PFA Pension meddeles det, at min klients løbende udbetalinger i henhold til ordningen stoppes, vedlagt som bilag 3. Dette stop af ydelse er begrundet i, at min klient pr. 1. september 2012 formelt har aftalt en arbejdstidsforøgelse til 25 timer pr. uge, hvilket min klient har oplyst i opfølgningsskema af 20.maj 2014 til selskabet. Endvidere er henvist til ortopædkirurgisk speciallægeerklæring af 30. september 2014.

Kort tid efter ovennævnte brev vedrørende stop af pensionsydelserne modtager min klient d. 20. oktober 2014 brev fra PFA vedrørende tilbagebetalingskrav på kr. 115.720 for perioden 1. september 2012 -31. oktober 2014, vedlagt som bilag 4.

Min klient klager ved hendes fagforening …, over dels afslaget på fortsat udbetaling af pensionsydelsen samt tilbagebetalingskravet.

Herefter genbehandler PFA Pension sagen, men fastholder i brev af henholdsvis 12. januar 201, vedlagt som bilag 5 og igen i brev af 30. juni 2015, vedlagt som bilag 6.

Idet der således fortsat er uenighed vedrørende dels fremtidig udbetaling af pensionsydelsen samt tilbagebetalingskravet, er nærværende klage nødvendiggjort.

Fremtidig udbetaling af løbende pensionsydelse:

Lægelige forhold:
PFA Pension afviser fremtidig udbetaling af pensionsydelsen under henvisning til speciallægeerklæringen af 30. september 2014 Bilag 7a, hvor der efter selskabets opfattelse er beskrevet beskedne lænderyg gener, der ikke kan begrunde, at min klients erhvervsevne er nedsat med mindste halvdelen, når de relevante skånehensyn er opfyldt. Der lægges endvidere vægt på, at min klient har en formel arbejdstidsforøgelse fra 20 til 25 timer om ugen.

Det er min opfattelse, at PFA i deres vurdering af min klients fysiske helbredsmæssige gener har negligeret omfanget af disse. Det fremgår jo netop, at speciallægeerklæringen

af 30. september 2014, at der er udtalt ømhed i lænderyggen samt konstante smerter. Hertil kommer, at der er føleforstyrrelser i højre ben og balde, samt problemer med, at styre foden. Endvidere er der konstateret indskrænket bevægelighed i alle retninger. Der er ligeledes beskrevet dagligt indtag af smertestillende medicin. Disse gener har været konstante og til stede siden ulykken, jeg skal henvise til, at man i Arbejdsskadestyrelsens afgørelse har fastsat disse fysiske skader til en ménprocent på 15 %, der har ikke været nogen bedring i de beskrevne gener siden afgørelsen i 2006, tværtimod, idet der beskrives langsom forværring af symptomerne i højre ben.

Det er ligeledes min opfattelse, at man ved afslaget overhovedet ikke har taget min klients betydelige psykiske mén i betragtning. Min klient har forsat betydelige psykiske mén efter episoden. Dette bevirker at min klient oplever angst symptomer, og problematikker i forhold til fortrolighed med ukendte personer og omgivelser, min klient har fået diagnosen PTSD, hvilket af Arbejdsskadestyrelsen er fastsat til en méngrad på 15 % i ovennævnte afgørelse. Min klients psykiske gener er således en begrænsende faktor i forhold til hendes tilknytning til arbejdsmarkedet, idet hun ikke føler sig i stand til, fx at skifte job, idet dette vil indebære nye kollegaer samt omgivelser, som min klient har meget svært ved, at overskue, grundet angsten m.m.
Vedlagt som bilag 7b er tidligere udarbejdet psykiatrisk speciallægeerklæring.

Til orientering kan det oplyses, at min klient igen er henvist til samtaler ved psykolog. Der er på nuværende tidspunkt foretaget indledende kontakt til psykolog … Herudover har min klient påbegyndt ny medicin, Tolmin mod angst/depression, idet der forsat er problemer i forhold til hendes nattesøvn.

Arbejdstid:
Der kan ligeledes afgives bemærkninger i forbindelse med min klients forøgelse af arbejdstiden fra 20 timer til 25 timer om ugen.

Det er korrekt, at min klient pr. 1. september 2012 øgede hendes formelle arbejdstid med 5 timer om ugen. Dette har dog ikke ført til, at min klients effektive arbejdstid er forøget, idet der nu er behov for øget antal pauser i løbet af dagen. Min klients daglige arbejdstid ligger i tidsrummet fra kl 8:30-13:30. I løbet af dagen afholdes frokostpause med 30 min samt yderligere 2 mindre pauser på 15 min varighed, i alt en effektiv daglig arbejdstid på 4 timer, svarende til en ugentlig arbejdstid på 20 timer, som hidtidig, vedlagt som bilag 8 er mail vedrørende bekræftelse af arbejdstiden fra min klients arbejdsgiver.

Det fremgår endvidere af journalrapport fra min klients kommune af 25. august 2014 vedlagt som bilag 9, at der ikke er tale om, at der i 2012 indtraf en bedring i min klients arbejdsevne. Dette understøttes ligeledes af, at det kommunale tilskud ligeledes fastholdes med 2/3, hvilket betyder, at min klients arbejdsgiver alene afholder lønudgift svarende til 12,3 timer om ugen, idet det fortsat er den kommunale vurdering, at det er min klients effektive arbejdsindsats, når der tages hensyn til skånevilkår og effektivitet i arbejdet.

At min klient opnår en mindre lønstigning på kr. 2.995,00 i forbindelse med arbejdstidsøgningen, er ikke et udtryk for, at hun aflønnes for flere timer, men alene et udtryk for, at min klient ikke siden hendes ansættelse i 2007 er reguleret i løn. Man ønskede således i forbindelse med tillæg til min klients kontakt, at regulere lønnen, således den stemte overens med virksomhedens øvrige ansatte.

På baggrund af ovenstående er det således min klare opfattelse, at min klient både helbredsmæssigt samt arbejdstidsmæssigt, har en nedsat erhvervsevne med mindst halvde-

len, der fortsat berettiger til udbetaling af forsikringsydelsen, idet der IKKE er tale om nogen reel ændring i min klients forhold, hverken helbreds- eller arbejdstidsmæssigt.

Tilbagebetalingskravet:
Min klient er ligeledes blevet mødt med et tilbagebetalingskrav på kr. 115.720 for perioden 1. september 2012 - 31.oktober 2014, svarende til perioden fra arbejdstidsøgningen til selskabet stopper ydelsen.

Det er min opfattelse, at min klient ikke er forpligtet til, at imødekomme dette tilbagebetalingskrav. Primært er det som ovenfor beskrevet min opfattelse, at min klient i den omtalte periode har været berettiget til udbetalingerne, idet min klient i hele perioden har opfyldt ordningens betingelser vedrørende nedsættelse af erhvervsevnen med mindst halvdelen i alle erhverv.

Såfremt det er Ankenævnets opfattelse, at min klient ikke opfyldte betingelserne for udbetaling i perioden, er det alligevel mit synspunkt, at min klient ikke bør pålægges tilbagebetaling af den udbetalte ydelse.
Jeg anerkender, at min klient har en vis oplysningspligt overfor selskabet, men jeg mener ikke min klient i forbindelse med hendes formelle arbejdstidsændring, burde have indset, at hun af egen drift skulle oplyse PFA herom, idet hun på ingen måde selv har betragtet den formelle ændring, som en ændring, der havde betydning for hendes arbejdsevne. Da min klient får tilsendt opfølgningsskemaet fra PFA i maj 2014 besvarer hun jo også disse loyalt, og i overensstemmelse med de faktuelle forhold og hedes opfattelse af situationen, opfølgningsskemaet er vedlagt som bilag 10.

Såfremt selskabet havde ønsket, en tættere opfølgning, kunne man jo selv have øget frekvensen hvormed, man fremsender opfølgningsskemaerne. Min klient ændrer arbejdstid pr. 1. september 2012 og modtager første opfølgningsskema fra selskabet i maj 2014.

Jeg mener således, at min klient har opfyldt hendes oplysningspligt, idet hun ikke burde have indset, at den formelle ændring af arbejdstiden, havde betydning for hendes fremtidige udbetalinger. Min klient har således modtaget pensionsydelserne i god tro, og det er min opfattelse, at 'de manglende' oplysninger, ikke har indflydelse på selskabets dækning i lighed med betragtningerne omkring FAL § 7."

Selskabet har i brev af 15/9 2015 til nævnet heroverfor bl.a. bemærket:

"Det er PFA Pensions opfattelse, at forsikrede ikke er berettiget til udbetaling ved nedsat erhvervsevne fra den 1. september 2012, hvor forsikrede har øget sin arbejdstid fra 20 til 25 timer om ugen. Desuden er det PFA Pensions opfattelse, at forsikrede ikke har opfyldt sin oplysningspligt, hvorfor selskabet først i forbindelse med sædvanlig opfølgning på udbetalingen har fået oplysninger om ændringen i arbejdstid, og at selskabet af denne grund er berettiget til at kræve for meget udbetalt tilbage.

Sagsfremstilling
Forsikrede var som ansat i … Lufthavn den 23. august 2003 udsat for et overfald af en passager. Forsikrede reagerede psykisk på overfaldet og har desuden siden klaget over smerter i lænden.

Forsikrede forsøgte at genoptage sit arbejde i … Lufthavn, herunder med andre arbejdsopgaver, men forsøget mislykkedes, og forsikrede blev sygemeldt den 1. maj 2004.

Forsikrede blev pr. 1. juli 2004 visiteret til fleksjob.

Pr. 17. oktober 2004 blev forsikrede ansat i fleksjob hos … Af ansættelseskontrakten (bilag C) fremgår det, at arbejdstiden p.t. udgør 17 timer ugentligt, men at denne vil kunne ændres, dog maksimalt til 20 timer ugentligt.

Af bevilling af løntilskud til fleksjob af 4. oktober 2005 (bilag D) fremgår det herudover, at der er skånehensyn i form af nedsat tid, maksimalt 4 timer dagligt, ikke rygbelastende arbejde, ingen stressrelaterede arbejdsopgaver og mulighed for varierede arbejdsstillinger.

Pr. 1. oktober 2007 fik forsikrede nyt fleksjob. Denne gang hos …

Forsikrede tilkendt udbetaling ved nedsat erhvervsevne pr. 1. august 2004. PFA Pension har fulgt op på udbetalinger og blandt andet truffet afgørelse den 6. marts 2009 (bilag E).

Af afgørelsen fremgår det, at forsikrede skal rette henvendelse, hvis der sker ændringer i de helbredsmæssige forhold eller i tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Ved ny opfølgning i foråret 2014 modtog PFA Pension opfølgningsskema af 20. maj 2014 (bilag F). Heraf fremgår det, at forsikrede har ændret sin arbejdstid.

Pr. 1. september 2012 ændres forsikredes arbejdstid fra 20 til 25 timer ugentligt. Der indgåes ny aftale om bevilling af løntilskud til fleksjob (bilag G), der skrives tillæg til kontrakt, og forsikrede stiger i løn (begge bilag H).

Der blev indhentet ny orthopædkirurgisk speciallægeerklæring (bilag I).

På denne baggrund blev udbetalinger ved nedsat erhvervsevne stoppet pr. 1. september 2012 (bilag 3) og for meget udbetalt blev krævet tilbage (bilag K).
…
PFA Pension indhentede på ny oplysninger fra … Kommune og fra forsikredes egen læge. Disse gav dog ikke selskabet anledning til at ændre dets afgørelse.

Ved afgørelse af 30.juni 2015 fastholdt selskabet, at forsikrede ikke er berettiget til udbetalinger ved nedsat erhvervsevne pr. 1. september 2012, og at tilbagebetalingskravet opretholdes. (bilag P).
…
Det er PFA Pensions opfattelse, at forsikrede har pligt til loyalt at oplyse at oplyse om ændringer i helbred, indkomst og tilknytning af arbejdsmarkedet, som kan være af betydning for selskabets vurdering af forsikredes berettigelse til udbetaling ved nedsat erhvervsevne. Forsikrede er senest oplyst hermed ved afgørelse af 6. marts 2009.
…
PFA Pension bemærker, at speciallægeerklæringen for det første er mere end 10 år gammel, og at prognosen vedrørende den psykiske belastning efter overfaldet generelt vurderes at være god.

PFA Pension er bekendt med, at forsikrede i forbindelse med overfaldet var sygemeldt en måned, hvor hun gik til krisepsykolog for at bearbejde hændelsen (bilag I, side 2).

Det er PFA Pensions opfattelse, at forsikrede har haft en psykisk reaktion på den hændelse, hun var ude for, hvilket er naturligt. Dog er det PFA Pensions opfattelse, at speciallæ-

geerklæring af 7. marts 2005 ikke kan tages til indtægt for, at forsikredes erhvervsevne skulle være nedsat med halvdelen på nuværende tidspunkt.
…
På denne baggrund er det PFA Pensions opfattelse, at forsikrede i sit første fleksjob blev ansat til et ikke nærmere afklaret antal timer startende på 17 timer ugentligt og aftalemæssigt begrænset til maksimalt 20 timer ugentligt. Det bemærkes, at forsikrede blev visiteret til fleksjob i 2005 efter dagældende regler, hvor det blandt andet ikke var nødvendigt, at forsikredes tilstand helbredsmæssigt var stationær, forinden fleksjob kunne komme på tale.

Det bemærkes, at forsikrede ved ansættelse hos … pr. 1. oktober 2007 blev ansat med en arbejdstid på 20 timer om ugen (bilag M).

PFA Pension lægger vægt på, at det af … Kommunes journalrapport fremgår, at ændring af forsikredes arbejdstid havde været på tale nogen tid op til den 1. september 2012, hvor den blev effektueret (bilag M).

PFA Pension lægger vægt på, at der foruden indgåelse af ny aftale om løntilskud ved ansættelse i fleksjob (bilag G), tillige blev skrevet tillæg til forsikredes ansættelseskontakt samt givet forsikrede lønforhøjelse på grund af den ændrede arbejdstid (bilag H).

På denne baggrund er det PFA Pensions opfattelse, at der var tale om en velovervejet beslutning, da forsikrede ændrede sin arbejdstid, idet man ellers næppe ville have foretaget så store administrative indsatser. Det vurderes, at arbejdsgiver har haft arbejdsopgaver til forsikrede svarende til den øgede arbejdstid, at forsikrede har haft lyst til og mulighed for at øge sin arbejdstid, og at forsikrede desuden er blevet aflønnet i forhold til øgning af arbejdstiden

Der ses ej heller foretaget ændringer i hverken bevilling af løntilskud ved ansættelse i fleksjob, ansættelseskontrakten eller lønnen, hvorfor PFA Pension går ud fra, at forsikrede har arbejdet de aftalte 25 timer ugentligt siden den 1. september 2012.
…
Sagen har været forelagt PFA Pensions interne lægekonsulent, der vurderer, at der er meget beskedne objektive fund. Lægekonsulenten kan ikke umiddelbart se, hvorfor forsikrede ikke skulle kunne arbejde mere end tilfældet er ud fra rent fysiske forhold.

På denne baggrund er det PFA Pensions opfattelse, at der ikke er lægelig dokumentation for, at forsikredes erhvervsevne er nedsat med halvdelen.

PFA Pension lægger desuden vægt på, at forsikrede undervejs i forløbet har fået 2 børn (2006 og 2008), som forsikrede ud over sit fleksjob også har taget og fortsat tager vare på. Det er PFA Pensions opfattelse, at dette forhold vidner om betydelige ressourcer, som også vil kunne udnyttes i erhvervsmæssig sammenhæng.

Samlet lægger PFA Pension vægt på, at

- At forsikrede efter nøje overvejelser har øget sin arbejdstid fra 20 til 25 timer ugentligt pr. 1. september 2012
- At forsikrede har arbejdet 25-26 timer om ugen i hvert fald frem til foråret 2014
- At der ikke er lægelig dokumentation for, at forsikrede skulle være ude af stand til at arbejde 25 timer om ugen.
- At forsikrede er visiteret til og ansat i fleksjob første gang på et tidspunkt, hvor den helbredsmæssige tilstand ikke var stationær.

- At forsikrede trods sine gener - blandt andet fra lænden - har valgt at få 2 børn, som hun ud over sit arbejde, også tager vare på.
- At forsikrede trods opfordring hertil har undladt at oplyse om ændringen i arbejdstid på det tidspunkt, hvor ændringen fandt sted.

Konklusion
Det er PFA Pensions opfattelse, at forsikredes erhvervsevne ikke længere er nedsat med mindst halvdelen, og at selskabet har været berettiget til at stoppe udbetalinger ved nedsat erhvervsevne pr. 1. september 2012, hvor forsikrede har ændret sin arbejdstid.

Det er PFA Pensions opfattelse, at forsikrede ved ikke at oplyse om den ændrede arbejdstid, har forsømt sin loyale oplysningspligt, og at selskabet derfor er berettiget til at kræve udbetalinger foretaget fra den 1. september 2012 tilbagebetalt."

Klagerens advokat har i brev af 28/9 2015 til nævnet til dette bl.a. anført:

"PFA anfører, at min klient ikke har opfyldt sin oplysningspligt, ved ikke at oplyse, at der var sket en ændring i sammensætningen af hendes arbejdstid i september 2012.
Jeg skal fastholde, at jeg ikke er enig i dette synspunkt. En forsikringstagers oplysningspligt, tager efter min klare opfattelse udgangspunkt i, om forsikringstageren var klar over, eller burde være klar over, at en given oplysning, har betydning for forsikringsforholdet.
Som oplyst, har min klient på ingen måde opfattet ændringen i sammensætningen af arbejdstiden som en ændring i vilkårene for hendes tilknytning til arbejdsmarkedet. Min klient har ikke øget hendes faktiske arbejdstimer, da der samtidig med øgningen i tid, er sket en øgning i antal pauser i løbet af dagen. Herudover har min klient ikke fået øgede/ nye arbejdsopgaver. Det kan således ikke bebrejdes min klient, at hun først afgiver oplysningen om ændringen i opfølgningsskemaet maj 2014, hvor hun første gang efter ændringen får tilsendt et egentligt opfølgningsskema.

Jeg skal henvise til min tidligere bemærkning om, at PFA burde have øget frekvensen hvormed de sender opfølgningsskemaer ud, såfremt de ønsker, at gøre tilbagebetalingskravet gældende for hele perioden.

Samtidig skal det bemærkes, at ændringen i arbejdstidens sammensætning ikke var et ønske fra min klient og hendes arbejdsgiver, men var motiveret og gennemført af kommunen. Det bunder ikke i nøje overvejelser fra min klients side, som fremført af PFA.

Vedrørende lønstigningen, skal jeg henvise til min tidligere bemærkning om, at denne ikke er udtryk for, at der sker en øgning i min klients arbejdstid eller arbejdsopgaver. Den aftalte lønstigning er alene udtryk for, at min klient ikke siden sin ansættelse i 2007 har fået reguleret lønnen. Man fandt det naturligt i forbindelse med den formelle ændring af kontrakten ligeledes, at regulere lønnen.

Vedrørende berettigelse til udbetaling af ydelsen:

Lægelige oplysninger:
Der er fortsat uenighed om hvorvidt der er lægelig dokumentation for den nedsatte arbejdsevne. Jeg skal i den forbindelse fastholde mine bemærkninger vedrørende den ortopædkirurgiske speciallægeerklæring af d. 30. september 2014,
…
Hertil skal bemærkes, at de fysiske gener er fastsat til varigt mén på 15 % af Arbejdsskadestyrelsen.

At der ikke foreligger nyere lægeligt vedrørende min klients psykiske gener, skal ikke komme min klient til skade. Min klient er igen nødsaget til, at søge psykologhjælp. Det har således vist sig, at PFA's påstand om, at prognosen for psykiske belastninger efter overfald generelt vurderes at være god, ikke har vist sig, at være gældende for min klient, der forsat er påvirket af overfaldet, og den omvæltning dette har medført i hendes liv. Jeg skal derfor opfordre til, at der indhentes ny speciallægeerklæring, såfremt PFA fortsat ikke mener, at vurderingen i den psykologiske speciallægeerklæring er retvisende.

Bemærkningen om, at min klient har valgt, at få to børn i forløbet, og har haft overskud til, at tage vare på dem, er efter min opfattelse mildes talt irrelevant. Jeg skal bemærke, at min klient har en ægtefælle og familie, der er behjælpelige med børnene. Herudover er det min opfattelse, at uanset man har et fleksjob/nedsat erhvervsevne, også skal kunne have et familieliv/fritidsliv ved siden af jobbet."

Selskabet har i brev af 13/10 2015 til nævnet heroverfor bl.a. bemærket:

"**Lægelige oplysninger:**
PFA Pension finder anledning til at fremhæve:
'Patienten har siden haft tendens til smerter...' (bilag I, side 4).

Det er PFA Pensions opfattelse, at 'udtalt ømhed af muskulatur på højre balde og nederst i lænderyggen i højre side' samt 'indskrænket bevægelighed i alle retninger' (bilag I, side 4) ikke dokumenterer et erhvervsevnetab på mindst halvdelen.

PFA Pension bemærker ligeledes, at et 'formentligt [] varigt behov for nedsat arbejdstid, et arbejde som indebærer mulighed for stillingsskift og som ikke indebærer tunge løft (bilag I, side 4) ikke er uforeneligt med at være i stand til at arbejde på mindst halv tid.

Vedrørende psykiske forhold bemærker PFA Pension først, at det er forsikredes bevisbyrde at dokumentere et dækningsberettigende erhvervsevnetab. Dernæst bemærkes det, at det faktum, at man modtager behandling hos psykolog, ikke i sig selv dokumenterer et dækningsberettigende erhvervsevnetab.

PFA Pension er endvidere ikke klar over årsagen til den fornyede henvisning til behandling hos psykolog.

Ligeledes bemærkes, at fastsættelsen af en méngrad ej heller i sig selv udsiger noget om evnen til at varetage et arbejde. Som eksempel kan nævnes, at tab af synet på et øje medfører en méngrad på 20 % i henhold til Arbejdsskadestyrelsens vejledende méntabel, hvorimod en sådan synsnedsættelse ikke nødvendigvis påvirker evnen til at varetage et arbejde.

Forsikrede er velkommen til at fremsende eventuelle nye oplysninger om sin helbredsmæssige situation, hvorefter PFA Pension vil kunne foretage en fornyet vurdering af erhvervsevnen.

Det er PFA Pensions opfattelse, at forsikrede ikke har sandsynliggjort et erhvervsevnetab på mindst halvdelen hverken helt eller delvist på grund af helbredsmæssige forhold (psykiske forhold i tillæg til fysiske gener), at sagen er tilstrækkeligt belyst til at kunne foretage en vurdering af forsikredes erhvervsevne, og at selskabet på nuværende tidspunkt ikke finder anledning til at indhente en psykiatrisk speciallægeerklæring.

Afsluttende bemærkninger
PFA Pension vedlægger til ankenævnets orientering udskrift af forsikredes police.

Det bemærkes, at PFA Pension ikke har en kopi af den oprindelige police. For så vidt angår den vedlagte udskrift, er der tale om en genskabelse af policen sådan som den så ud på oprettelsestidspunktet ud fra de historiske data, som PFA Pension fortsat har."

Klagerens advokat har i brev af 20/10 2015 til nævnet til dette bl.a. anført:

"Jeg finder det alene relevant, at besvare PFA's spørgsmål om årsagen til den fornyede psykolog henvisning.

Min klient er på ny henvist til psykolog samtaler, idet hun efter overfaldet har svært ved, at håndtere dels et oplevet stort arbejdspres samt håndterningen af de forandringer overfaldet har resulteret i både fysisk og psykisk. Her skal det understreges, at min klient grundet ovenstående har kompromitteret nattesøvn, hvilket forstærker ovenstående problematikker."

Af psykiatrisk speciallægeerklæring af 7/3 2005 fremgår bl.a.:

"Diagnose:
F43.1 - reactio tarda e traumate gravi/posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD).
S33.6 - distorsio articuli sacroiliaci dx.
M53.2 - instabilitas columnae vertebralis
M62.6 - Myoses in primo quadratus lumborum bilat., pirifomis et iliopsoas dx.
Laesio traumatica capitis/traumatisk læsion af hovedet.
Cervikal whiplashlæsion obs pro/mistanke om cervikal piskesmældslæsion.

Konklusion:
29 årig ugift samboende lufthavnsmedarbejder, tidligere fysisk og psykisk rask, der i forbindelse med et uventet overfald af psykotisk udenlandsk passager i fly i … Lufthavn, har udviklet en posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD).

Desuden efter slag mod flydør lænde/bækkensmerter samt nakkesmerter og hovedpine. Sidstnævnte nu ophørt og nakkesmerter afdæmpede.

Fortsat ubehag og angst ved ukendte personer (passagerer) samt genoplevelse af forholdene omkring overfaldet (høje lyde, løbende personer), der medfører tilbøjelighed til at fare sammen.

Desuden søvnbesvær med mareridt, amnesi for dele af overfaldet samt letvakt irritabilitet er elementer i det aktuelle psykiske symptombillede.

Generne holdes aktiverede ved de fysiske smerteoplevelser.

[Klageren], der er afskediget pr. 30.06.05 pga. langvarig sygdom har et betydeligt ønske om at genindtræde i en arbejdsfunktion på sin arbejdsplads, men begrænses heri af ovennævnte fysiske og psykiske gener. Der arbejdes derfor på en foreløbig deltids arbejdsprøvning 18-20 timer pr. uge fra 07.03.05 som seatingassistent i perioden indtil juni 2005 med supplerende løntilskud (se side 2).

Prognosen for PTSD skønnes generelt at være god hos en ellers fysisk og psykisk rask person, men reaktivering af de psykiske oplevelser ved de fysiske smerteoplevelser kan forhale den psykiske restituering.

Det må derfor anbefales at de givne råd og erfaringer ved undersøgelse og behandling indtil nu psykologsamtaler, zoneterapi, akupunktur følges op som støtte til den fortsatte rehabilitering."

I afgørelse fra Arbejdsskadestyrelsen af 21/9 2006 hedder det bl.a.:

"Vi har i dag truffet afgørelse om tab af erhvervsevne i Deres sag.

Vi vurderer, at Deres tab af erhvervsevne er 40 procent. Det betyder, at De vil få udbetalt en erstatning på … kr. Vi er ved beregningen gået ud fra en årsløn på …
…
Begrundelse
Vi har lagt vægt på, at De på grund af arbejdsskadens følger ikke længere kan varetage et fuldtidsarbejde på normale vilkår. De har behov for, at der i arbejdets tilrettelæggelse skal tages hensyn til, at De ikke må have rygbelastende arbejde, ingen stress relaterede opgaver og De skal have mulighed for varierende arbejdsstillinger.

Vi har i vores vurdering lagt vægt på, at De kun er i stand til at varetage et deltidsarbejde på mellem 17-20 timer ugentligt under udvisning af de relevante skånehensyn. De er med skaden begrænset i forhold til ufaglært arbejde.

Vi har sammenholdt Deres årsindtægt på … kr. før skaden med de begrænsede muligheder De har for at skaffe Dem indtægt ved arbejde efter skaden. De vil på grund af Deres skånebehov indenfor mange erhverv kun i et vist begrænset omfang kunne tjene penge efter arbejdsskaden.

Vi har på baggrund heraf skønsmæssigt fastsat Deres erhvervsevnetab til 40 procent."

I brev fra selskabet til klageren af 6/3 2009 hedder det bl.a.:

"**Vi fortsætter udbetalingerne**

Tak for de nye oplysninger om dit helbred og din erhvervsevne.

Ud fra oplysningerne vurderer vi, at din erhvervsevne stadig er nedsat. Vi fortsætter derfor udbetalingerne som hidtil, ligesom vi fortsætter med at indbetale til din ordning.

VI udbetaler invalidepension, så længe vi vurderer, at din erhvervsevne er nedsat. Din invalidepension ophører dog senest den 1. juni 2042, hvor du fylder 67 år. Det samme gælder for vores indbetaling til din ordning.

Hvordan har vi vurderet din erhvervsevne?
Vi har ligesom tidligere bedømt din erhvervsevne ud fra en samlet vurdering af dit helbred og din indtjeningsevne inden for alle de erhverv, du er uddannet til at udføre og inden for alle de erhverv, som svarer til eller ligner dem, du tidligere har været ansat i.

Vores vurdering bygger på dit opfølgningsskema og lægeerklæring 2. Vi har samtidig lagt vægt på, at det af lægeattest 2 fremgår, at din tilstand og prognose er uændret.

Ændrer din situation sig, skal du meddele det til os
Du skal være opmærksom på, at vi stopper eller nedsætter udbetalingen, hvis din erhvervsevne forbedres, eller din tilknytning til arbejdsmarkedet ændrer sig.

Hvis du Ikke giver os besked, risikerer du at skulle betale udbetalingen tilbage til os, og at vi trækker de udgifter, vi har haft til at opretholde dine dækninger, fra din pensionsopsparing.

Hvornår kontakter vi dig igen?
Hører vi Ikke fra dig, kontakter vi dig automatisk igen inden den 1. april 2014 for at høre, om din situation har ændret sig."

I opfølgningsskema udfyldt og underskrevet af klageren den 20/5 2014 hedder det bl.a.:

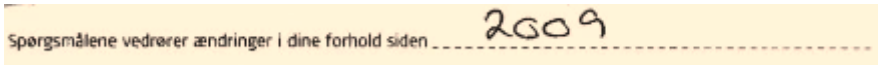
Spørgsmålene vedrører ændringer i dine forhold siden 2009

…

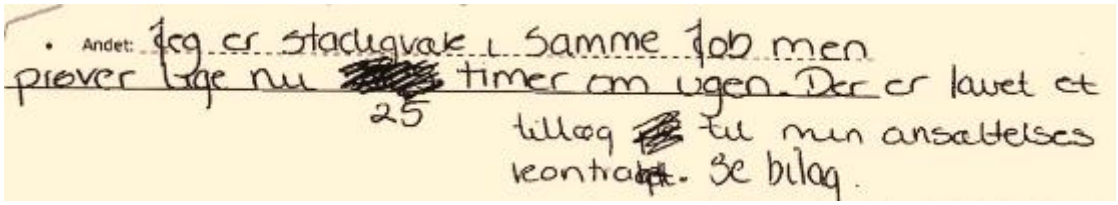
• Andet: Jeg er stadigvæk i samme job men prøver lige nu ~~25~~ 25 timer om ugen. Der er lavet et tillæg ~~til~~ til min ansættelses kontrakt. Se bilag.

…

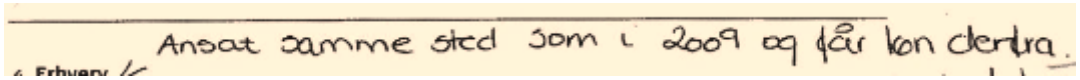
Ansat samme sted som i 2009 og får kon derfra.

…

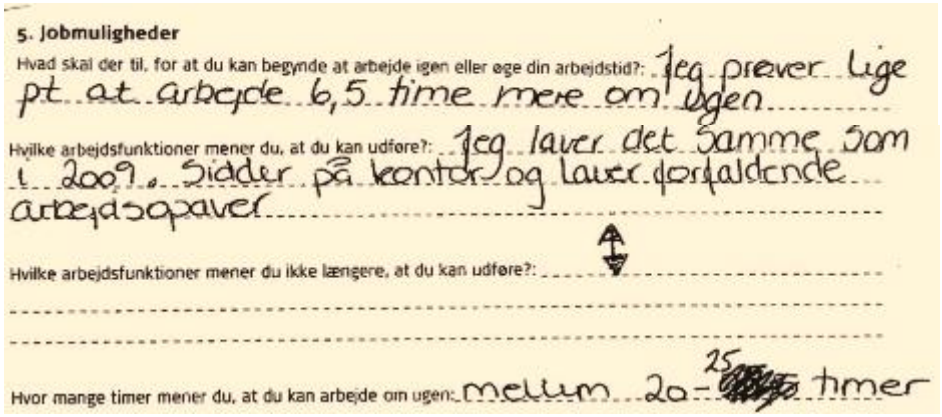
5. Jobmuligheder

Hvad skal der til, for at du kan begynde at arbejde igen eller øge din arbejdstid?: Jeg prøver lige pt. at arbejde 6,5 time mere om ugen

Hvilke arbejdsfunktioner mener du, at du kan udføre?: Jeg laver det samme som i 2009. Sidder på kontor og laver forfaldende arbejdspapirer

Hvilke arbejdsfunktioner mener du ikke længere, at du kan udføre?:

Hvor mange timer mener du, at du kan arbejde om ugen: mellem 20-~~25~~ 25 timer

Af ortopædkirurgisk speciallægeerklæring af 30/9 2014 fremgår bl.a.:

"**Aktuelle ulykkestilfælde og behandlingsforløb**
…
Patienten tager smertestillende medicin i form af Ibuprofen og Panodil efter behov, men oftest kun til aften.
Psykisk har patienten haft det meget varierende. I starten var hun meget psykisk påvirket af hændelsen. Hun har gået til krisepsykolog men også hos psykolog i …, for at få bearbejdet hændelsen.

Hun er fortsat meget frustreret over, at hun har det dårligt, og at hun ikke kan det hun egentlig gerne vil.
Patienten har i hele forløbet været gravid 2 gange. I begge tilfælde har hun været sygemeldt i store dele af graviditeten pga. gener fra ryggen.

Arbejdsmæssigt:
Patienten arbejdede i … Lufthavn fra 1997 til 2003, fuld tid. Efter ovennævnte hændelse var hun sygemeldt i perioder og har afprøvet forskellige konstellationer med forskellige timeantal og arbejdsopgaver. Hun fik 2005 anerkendt flexjob, men blev fyret fra … Lufthavn.
Hun har siden arbejdet på …, hvor hun ligeledes har haft flexjob 20 timer om ugen. På det sidste har hun arbejdet i en produktionsvirksomhed der hedder …, hvor hun ligeledes har haft flexjob. Hun er nu oppe på ca. 26 timer om ugen og hun arbejder i salgsafdelingen, hvor hun blandt andet tager imod ordrer og styrer lageret.
Patienten har det godt på arbejdet. Hun er glad for arbejdspladsen og de er glade for hende.
…
Parakliniske undersøgelser:
Patienten har af 2 omgange fået foretaget MR-scanning af columna lumbalis og af os sacrum. Første scanning blev foretaget den 27. december 2004 og anden scanning den 4. juni 2010.
Begge scanninger har vist lumbosakralovergangshvirvel, hvor nederste diskus er sakraliseret. På L4/L5 niveau er der set diskusdegeneration med subligamentær hiz-læsion. Ingen nervepåvirkning. God plads i spinalkanalen og foramina.
Hvad angår os sacrum er der fundet normale ossøse og artikulære forhold. Der er fundet en lille nerverodscyste tæt på den højre S1 rod, men ingen nervepåvirkning.
Patienten har fået foretaget undersøgelser af nyrerne, som er vurderet ikke relevant for denne gennemgang.
…
Diagnose:
Diagnosekoderne er
DM544 Lumbago ischias.
Lændesmerter med udstrålende smerter til højre ben.

Resume og konklusion:
Det drejer sig om en 39-årig kvinde, som i 2003 var ude for et overfald, hvor hun blev slået i hovedet og kastet hen af gulvet.
Patienten har i den forbindelse fået smerter i lænderyggen og tendens til udstråling til højre ben. Patienten var indtil da en yderst aktiv kvinde, som planlagde at løbe halvmaraton.
Patienten har siden haft tendens til smerter henover lænden med udstråling til højre ben.
Patienten har haft behandlinger i form af fysioterapi og kiropraktik, som har lindret symptomerne i en periode, men som ikke har formået at give varig smertelindring.
Patienten er noget psykisk påvirket af situationen og over at hun ikke kan det, som hun gerne ville kunne.
Patienten har aktuelt flexjob, hvor hun klarer 26 timer om ugen.
Patienten har tendens til at blive træt op af dagen i ryggen og symptomerne er værst om aftenen. MR-scanning har vist lumbosakral overgangshvirvel og diskusdegeneration på L4/L5 niveau. Gode pladsforhold til nerver på alle niveauer.
På os sacrum er vist normale ossøse og artikulære forhold.
Objektivt er fundet udtalt ømhed af muskulatur på højre balde og nederst i lænderyggen på højre side. Indskrænket bevægelighed i alle retninger, men ellers normal undersøgelse i benene. Patientens symptomer i ryg og højre ben kan godt stemme overens med de

MR-mæssige fund. Det kan ikke udelukkes, at patienten ville være i samme situation i dag, hvis hun ikke var blevet overfaldet, da MR-fundene nok ikke har noget med hændelsen at gøre.
Patienten har været igennem relevant udredningsforløb og behandlingsforløb.
Behandlings- og udredningsmuligheder vurderes udtømte.
Patienten vil formentlig varigt have behov for nedsat arbejdstid og et arbejde som indebærer mulighed for stillingsskift og som ikke indebærer tunge løft."

Af kommunal journalrapport fremgår det den 24/11 2014 bl.a.:

"[Klageren] blev ansat i fleksjob ved firmaet … i august 2007.

Hun blev ansat med timetal på 20 timer i ugen - som tillige skal være jævnt fordelt på ugens hverdage - som faktisk arbejdstid, samt med et yderligere aftalt skånehensyn i form af mulighed for afvekslende arbejdsstillinger, og mulighed for afholdelse af evt. kortvarige pauser.

Den 1.9. 2012 blev der afholdt opfølgningsmøde på arbejdspladsen, efter ønske fra [klageren] og arbejdsgiver.

Parterne havde i nogen tid talt om at sætte arbejdstiden om til 25 timer, for at afprøve dette.

Såfremt hun dels fik mulighed for at kunne sige fra såfremt det ikke gik, og dels fik mulighed for at kunne afholde yderligere, daglige pauser, mente [klageren] sig klar til at gå op på 25 timer.

Det blev på møde den 1.9.12, aftalt, at [klageren] gik op på 25 timer faktiske timer.

Det er vigtigt at bemærke at 'faktiske timer' er en noget anden størrelse i dette job, der kører efter den 'gamle fleksjob-ordning', end når vi idag bruger et tilsvarende begreb i forhold til den 'nye fleksjob-ordning' og effektivitetsbegrebet i forhold til denne.

Det der ligger i 'faktisk arbejdstid', at man efter den gamle ordning altid får fuld overenskomstmæssigt løn fra arbejdsgiver for 37 timer ,og så arbejder man et i forhold til helbred og skånehensyn aftalt antal timer - den faktiske arbejdstid. Det betyder ikke, at man er fuldt effektiv i det timetal, men at man fysisk møder frem i det timetal - der kan sagtens også være skånehensyn, vil typisk være det, i form af f.eks nedsat tempo, ekstra pauseforbrug, opgaver amn friholdes for, mv.

Derfor blev der også ved etableringen af [klagerens] fleksjob i august 2007 bevilget tilskud på 2/3 efter den gamle fleksjobordning, således at … efter tilskud afholdte den sidste 1/3, d.v.s. en lønudgift svarende til 12,3 timer i ugen.

Den 1.9.2012 blev det aftalt, at det blev accepteret af firmaet, at der uvægerligt ville kunne et ekstra pauseforbrug , når [klageren] gik op på 25 timer.

Derfor blev tilskuddet på 2/3 heller ikke sat ned til 50 %, hvilket det efter daværende praksis som udgangspunkt ville blive, når man f.eks gik fra 20 til 25 timers faktisk arbejdstid. På baggrund af de forventede og godkendte ekstra pauser, blev firmaet fortsat vurderet berettoget til 2/3 tilskud.

Heri ligger, at vi ikke vurderede at [klagerens] arbejdsevne var forbedret, - men mere at man, ved aftale om ekstra pauser, så at sige smurte det samme smør mere tyndt ud på et større stykke brød, hvis man kan udtrykke det sådan.

Der er ikke tale om, at der i 2012 indtraf en bedring i [klagerens] arbejdsevne."

Fagforeningens sagsbehandler har i brev af 4/12 2014 bl.a. anført:

"I Jeres brev af d. 16. oktober 2014 skriver I, at vort medlem har forøget sin arbejdstid til 25 timer/ugen og senest til 26 timer.

Dette er ikke korrekt. Vort medlem er sat til at arbejde 25 timer/ugen.

Vi har modtaget en tilbagemelding fra [klagerens] arbejdsgiver om, hvordan hendes arbejdsdag er sat sammen.
De 25 timer er inkl. en 1/2 times frokostpause, dvs. en reel arbejdsuge er på 22,5 time. Derudover afholder [klageren] pauser efter behov som er på minimum 2 x 15 min per dag, dvs. en reel arbejdsuge på 20 timer eller mindre - altså det samme som tidligere.

Vedlagt er et notat fra [klagerens] sagsbehandler hos kommunen med en forklaring om, hvad aftalen om at gå op i tid omhandler.
Venligst læg mærke til, at der er tale om at arbejdstiden er faktiske timer, altså timer hun er tilstede, men ikke nødvendigvis arbejder. Hendes arbejdskraft er fortsat ikke særlig effektiv, hvorfor man fortsat vælger at give tilskud på 2/3, hvilket ellers ikke er kutyme for fleksjobbere med 25+ timer."

I mail fra klageres arbejdsgiver til selskabet af 3/12 2014 hedder det bl.a.:

"Jeg kan hermed bekræfte at [klageren] er ansat til 25 timer pr. uge hos …

Disse 25 timer er inkl. frokostpause ½ time og 2 mindre hvilepauser a 15 minutter pr. dag."

Af forsikringspolicen fremgår bl.a.:

"**Udbetaling ved invaliditet**

Udbetaling ved invaliditet forudsætter, at din erhvervsevne er nedsat til 1/2 eller derunder af den fulde erhvervsevne. Engangsbeløbet ved invaliditet udbetales kun, hvis din erhvervsevne er nedsat til 1/3 eller derunder af den fulde erhvervsevne."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**C Betingelser for invalideydelse og præmiefritagelse**

§ 1. Definition af invaliditet/erhvervsevnetab
Ret til fuld invalidepension og/eller fuld præmiefritagelse indtræder, når forsikredes erhvervsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde er nedsat til en tredjedel eller derunder af den fulde erhvervsevne.

Stk. 2. Er erhvervsevnen på grund af sygdom eller ulykkestilfælde nedsat til halvdelen, er forsikrede berettiget til halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse. Den anden halvdel af forsikringen kan videreføres med præmiebetaling eller omskrives til præmiefri forsikring, jævnfør 'Betingelser vedrørende præmiebetalingen', § 3, og for denne del gælder reglerne i stk. 1.

Stk. 3. Halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse kan kun ydes på forsikringer, der har denne dækning angivet i forsikringsaftalen.

Stk. 4. Engangsbeløb ved invaliditet, herunder udbetaling som ratepension, udbetales kun, hvis erhvervsevnen er nedsat til en tredjedel eller derunder, og denne nedsættelse er varig.

Stk. 5. En ydelsesberettiget nedsættelse af erhvervsevnen foreligger, når forsikrede - efter PFA Pension's skøn - ikke længere er i stand til at tjene mere end en tredjedel respektive halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til forsikredes tidligere og nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse.

…

§ 3. Dokumentation

PFA Pension kan til enhver tid kræve dokumentation for, at forsikredes erhvervsevne er nedsat i ydelsesberettiget grad, og kan forlange de oplysninger, som PFA Pension anser for nødvendige til bedømmelse heraf. Desuden er forsikrede forpligtet til at lade sig undersøge af læger, som anvises af PFA Pension.

Stk. 2. Dækkes udgifterne ikke af anden forsikring, betaler PFA Pension alle udgifter i forbindelse med helbredsundersøgelser, der efter PFA Pension's skøn er nødvendige til bedømmelse af invaliditeten."

Nævnet udtaler:

I psykiatrisk speciallægeerklæring af 7/3 2005 vurderes det, at klageren blandt andet lider af lænde-/bækken- og nakkesmerter og af posttraumatisk belastningsreaktion. PTSD-prognosen skønnes generelt at være god hos en fysisk og psykisk rask person men "reaktivering af de psykiske oplevelser ved de fysiske smerteoplevelser kan forhale den psykiske restituering."

Klageren tiltrådte den 1/10 2007 et flexjob inden for indkøb, salg og kontor med 20 ugentlige arbejdstimer. I brev af 6/3 2009 har selskabet anført, at hun skulle give besked, såfremt hendes erhvervsevne forbedredes, eller hendes tilknytning til arbejdsmarkedet ændrede sig, og at undladelse heraf kunne føre til tilbagebetaling af ydelser. Den

22/8 2012 indgik klageren en ny fleksjobaftale med sin arbejdsgiver, hvor der pr. 1/9 2012 blev aftalt "25 timers faktisk arbejdstid pr. uge", og klagerens løn blev på samme tidspunkt opreguleret med 2.995 kr. om måneden. Selskabet blev først underrettet om denne ændring, da klageren returnerede et fremsendt opfølgningsskema i foråret 2014.

I ortopædkirurgisk speciallægeerklæring af 30/9 2014er det anført, at klageren klarer 26 timers arbejde om ugen, og at hun er frustreret over, at hun psykisk har det dårligt. Endvidere vurderes det blandt andet, at hun fortsat har lændesmerter med udstrålende smerter til højre ben, at behandlingsmulighederne er udtømte, og at hun formentligt varigt vil have behov for nedsat arbejdstid og et arbejde, som indebærer mulighed for stillingskift, og som ikke indebærer tunge løft.

Erhvervsevne

Efter en gennemgang af sagen finder nævnet det ikke godtgjort, at klagerens erhvervsevne er nedsat med halvdelen efter den 1/9 2012. Nævnet har blandt andet lagt vægt på, at der kun er tilvejebragt sparsomme lægelige oplysninger om hendes psykiske tilstand siden 2005, og at hun siden 1/9 2012 har opretholdt en stilling i flexjob med 25 ugentlige arbejdstimer.

Det forhold, at arbejdsskadestyrelsen den 21/9 2006 har vurderet, at klageren har lidt et tab af erhvervsevne på 40 %, kan, ligesom det klagerens advokat i øvrigt har anført, ikke føre til et andet resultat.

Tilbagebetaling

Selskabet har krævet tilbagebetaling af udbetalte invalideydelser for perioden mellem den 1/9 2012 og den 1/11 2014. Klagerens advokat har blandt andet anført, at klageren på baggrund af sin "formelle arbejdstidsændring" pr. 1/9 2012 ikke burde have indset, at hun af egen drift skulle oplyse selskabet herom, idet hun ikke betragtede det som en ændring, der havde betydning for hendes erhvervsevne.

Efter en samlet vurdering af sagen finder nævnet det betænkeligt at lægge til grund, at klageren ved modtagelsen af ydelserne indså eller burde have indset, at hun ikke var

berettiget til dem. Nævnet har herved blandt andet lagt vægt på, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte det oplyste om, at opreguleringen til 25 ugentlige arbejdstimer hovedsageligt har bestået af en forøgelse af klagerens pauser. Herefter og henset til ydelsernes beskaffenhed finder nævnet, at selskabet ikke er berettiget til at kræve de allerede udbetalte ydelser tilbagebetalt.

Som følge heraf

b e s t e m m e s :

Selskabet, PFA Pension, skal anerkende, at det har været uberettiget til at kræve klagerens ydelser for perioden mellem den 1/9 2012 og den 1/11 2014 tilbagebetalt.

I øvrigt får klageren ikke medhold.

Klagegebyret tilbagebetales.

Peter Thønnings